

COURIEREN

Måndagen den 17 Junii.

Om Justitiæ Ombudsmans-embetet och om Tryckfriheten.

Det är i anledning af den i föregående numror recenserade bokens båda sista kapitel, som vi vilja anställa några betraktelser öfver dessa båda ämnen.

Förf. anser Justitiæ-Ombudsmans-embetets inrättande såsom ett mästerstycke af 1809 års lagstiftare. Skälen anser han vara, att domaremagten måtte få på sig en kontroll å folkets sida, likasom den förut haft å Konungens; att ett folk, "som mer än en gång genomgått alla skiften af frihet, sjelfsväld och enväld, hos hvilket därföre någon fallenhet kunde förmodas att lätt låta sig föras från en ytterlighet till en annan, för hvilket ordet grundlag var ett obekant ord, sent skulle lära sig värdera rättigheter, gifva till värn mot magtens missbruk och än sednare lära sig begagna sina rättigheter med värdighet" och att, åtminstone för en tid, en föresyn i medborglighet kunde behövas, "en man, hvilken det såsom pligt ålåg att röja bristerna i statens offentliga lif och att utöfva en rättighet, som mången ännu icke förstod och mången annan icke ägde mod att göra gällande"; slutligen att, då Ständerna så sällan samlas och nationen ej äger petitions-rätt, en auctoritet måtte constitueras, som mellan Riksdagarna hos nationen uppehölle begreppet af constitutionel stat, som värddade de nationella rättigheterna, i fall de mot enskilda skulle kränkas, och som underrättade nationen och ständerna om hvad som till lagstiftarens kanskap borde komma.

I så stor dager ser förf. Justitiæ-Ombudsmans-embetet och säger uttryckligen, att det är "mer än blott Fiscal på domare, embets- och tjänstemän, mer än blott saksförare inför Riksrätten, mer än blott biträde åt enskild man, som klagat öfver sig tillfogad oförrätt". — Ja, instructionen ger honom flera befattningar än dessa; men viktigare ger den honom icke. Det är en tanke, som verkligen ingifver en viss häpnad, att en man skulle vara utsedd och bemyndigad att väcka Svenska nationen till medborglighet, utbilda statens offentliga lif och äntligen tillvägbringa en sann constitutionalitet; att han skulle på visst sätt fylla luckan mellan

Ständernas långt skilda sammanträden och utöfva folkets petitions-rätt; att han skulle vara en föresyn för hela nationen. Instructionen föranleder väl, att petitions-rätten, d. v. s. rättigheten att göra föreställningar om gällande författnings oduglighet och nödvändigheten af nyas vidtagande, ligger hos Justitiæ Ombudsmannen; men det är ingalunda mer, än hvad Konungens Ombudsman, Justitiæ-Cantzleren, har sig ålagdt.

Vill man inskränka sig till att begära af Justitiæ-Ombudsmannen det möjliga; så torde man få stanna inom långt trängre gränser, än den förf. utstakat. Första idéen till embetets inrättande måtte hafva upkommit af nödvändigheten att gifva folket en möjlighet att söka skydd mot embetsmäns våld eller oduglighet. 1809 års revolution hade den i historien nästan exempelösa egenhet, att alla gamla författningar blefvo bibehållna. Däribland var äfven förbudet för enskilda att söka rätt mot domare och (genom falsk uttydning) mot embetsmän i allmänhet, så snart fråga var om embetsfel. Man fann sig, såsom sagdt är, icke föranlåten att uphäfva författningen, utan vidtog i stället den utvägen att tillskapa en embetsman, som skulle vara folkets man, i detta afseende, och skaffa om ej rätt, åtminstone rättgång, i fall Kronans åklagare vägrade.

Detta är utan tvifvel första och rätta anledningen till Justitiæ-Ombudsmans-embetet. Man fann också, af erfarenheten, att mången oskyldigt lidande hvarken ägde mod eller utvägar att ens anmäla sin nöd hos Ombudsmannen. Denne fick därför rättighet och pligt att göra sig underrättad om domstolars och embetsverks åtgärder. Såsom åklagare och Fiscal, fick han tillträde till alla embetsverks sessioner och protocollet. Ingen var bättre än han i stånd att se missbruken af författningarna eller lelen i dem som föranledde dessa missbruk. Det blef således honom i synnerhet ålagdt, hvad som är hvarje medborgare tillåtet (och Justitiæ-Cantzleren äfven ålagdt, såsom vi redan anmärkt) att göra framställningar, eller petitioner, om det felaktigas afhjälpande.

Det bör vara troligt, att folkets ombud välja till dess ombudsman en patriot af första rangen;

men lagen gör honox till en fiskeal, blott med den stora skyldigheten att inför konung och folk framlägga resultaterna af sin erfarenhet om lagarnas handhafvande och sin öfvertygelse om lagarnas bristfällighet. Vi kunna icke inse sanningen af hvad förf. säger: "Hvad Konungens ministrar äro i afseende på staten, det är han, till befördrande af den medborgerliga trefnad, som folket genom eget bemödande kan uppnå"; eller på ett annat ställe: "det tillhör honom att hos sina medborgare utbilda detta högre deltagande i fäderneslandets angelägenheter, i hvilket constitutionen äger sin säkraste garantie och en ädel Konung sin högsta belöning".

Den sannaste tanke, förf. yttrar i detta ämne, är den, att "i en constitutionel stat, där grundlagen sagt, hvad som är rätt och tillhörigt, kommer det rätta och tillhöriga aldrig, när det behöfs, att sakna ett ombud, utträdande å inre dragande kall och embetes vägnar". Och därmed är knuten löst. Låt blott hvar och en, som kan och vill, försvara lag och rätt, likasom han äger att arbeta på utbildandet af nationlighet och constitutionalitet — och en särskild Ombudsman skall ej behövas för det förra, likasom han äfven nu icke fördras för det sednare.

Förf.s sista kapitel handlar om Tryckfriheten. "De finnas", säger han, "hvilka, ehuru jag ej känner anledningen därtill, befara eller vänta någon förändring i Tryckfrihets-lagen. Vid instående Riksdag kan väl ingen förändring i Tryckfrihets-lagen, hvarken till dess utvidgande eller ytterligare inskränkande, äga rum, då ingen fråga därom vid sista Riksdag blifvit väckt och till kommande Ständers afgörande hänskjuten". Troligen har mängden af våra läsare hört den förmodan, förf. här omtalar; och den är förklarlig antingen genom okunnighet om grundlagen eller genom fruktan för förnyandet af 1812 års exempel.

Vi vilja till slut anföra förf.s ord om naturen och fördelarna af tryckfrihet. "Den begränsning", säger han, "som allt mänskligt måste vidkännas, har gjort en gräns för rättegången och en högsta domstol nödvändig, der tvisten med dom afhjelpas. Men rättvisan förändrar ej sin natur genom en orättvis dom. Den iare känslan för rättvisa, som Christendomen hos människan utvecklats, och som den tro underhåller, att Gud en gång skall utträda såsom högste domaren öfver människans gerningar, gör, att hon finner sig icke behöfva åtnöjas med någon dom, som hennes känsla säger henne stå i strid med rättvisan. Hvad domaren själf gör

i afseende på den anklagade, när han, i saknad af tillräckliga yttre skäl till rättfärdigande af sin inre öfvertygelse om hans brottslighet, ställer honom under Guds och framtidens dom, det gör den dömde i förhållande till sina domare, när han saknar inre öfvertygelse om domens rättvisa. Trälen vädjar i tysthet till Gud; den frie mannen räknar bland sina ofrånkänneliga rättigheter, som medlem icke allenast af samhället, utan äfven af den Christna kyrkan, att redan här få tillgodonjuta likars medkänsla. Hvad som blifvit brutet mot rättvisan, blir derigenom icke häfvet; det enskilda oförskyllda lidandet blir derigenom icke godgjort. Men genom den väckta medkänslan blir också förståndet väckt till uppmärksamhet; frestelsen att afvika från rättvisan blir mer och mer begränsad, och den orättvist behandlade, försont med sitt öde, då han ser, att hans lidande kan komma hans likar till gagn, kan åter bli varm medborgare. Nyttighetsberäkningen borde väl icke här komma i fråga. Likväl är det lätt att beräkna, det samhället vinner mer derpå, att förolämpade medlemmar försonas, än att orättvisan förblifver oblottad."

"Genom denna rättighet att vädja till den allmänna känslan för rättvisa, har folket, eller menigheten, eller församlingen, eftersom det är fråga om moralitet, åter fått den del af sin ursprungliga högsta domarerätt, som den nu mera kan utöfva, sedan samhällsförhållandena blifvit så invecklade, att rättvisans skipande förutsätter större insigt och säkerhet mot öfverraskning, än hos en menighet kan förväntas. Likasom styrelse grundsatserna äro ställda under Constitutions-Utskottets revision i första instansen och under Ständernas i den andra, likväl blott hvad känslan och rättigheten att densamma yttra beträffar, så har ock genom tryckfriheten icke allenast domaremagten blifvit ställd under folkets eller menighetens pröfning och revision, hvad domskälen och domarens känsla för rättvisa beträffar, utan äfven alla andra åtgärder af den beskaffenhet, att de äga inflytelse på samhället och på församlingen, på trefnaden och på moraliteten."

"Från denna synpunkt betraktad, är tryckfriheten ingen förläning, som skulle kunna återkallas, som skulle kunna fränkännas samhället, för det att några dess medlemmar missbrukat densamma; dess magt till befördrande af det allmänna förståndet, till utbildande af känslan för rättvisa, dygd och ära, från den högsta till den lägsta, är lika legitim och helig, som någon annan magt på jorden; från denna synpunkt betraktad, kommer i alla tider den, som

antastar densamma, att synas oädel och den seg,
som icke försvarar den."

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. På ön Samos råder stark gäsnung och nästan dagligen förefalla mord, emedan en del af innebyggarne, som frukta följderna af deras resning, lissat ottomanska slaggan och är färdig, att godvilligt underkasta sig turkiske trupperne vid deras annalkande. De begge Capitainerne Valsamacchi och Georgundapulo lägo, enligt senaste underrättelser, för ön Tenos, för att uptaga de förnämsta grekiska familjerna, som tänkte att flykta undan; men folket satte sig emot deras inskeppning, och fordrade, att de, som vid en lycklig utgång skulle tagit segrens skönaste frukter i anspråk för sig, nu äfven må dela farans dagar med de lägre stånden. Enligt skeppares utsägo, ser man icke ett enda grekiskt fartyg i öppna sjön. Alla hafva antingen återvändt till sina öar, eller lura, någonstädes fördolde, på en gynnande lägenhet, att gifva Capudan-Paschas mäktiga flotta ett afgörande slag. På tre turkiska fartyg voro sex hundra barn och åtta hundra mittio fruntimmer af grekiska nationen, för att bringas såsom slafvar till Asien. Från Constantinopel hafva inom få dagar 27 fartyg ankommit till Odessa, af hvilka flera vilja upköpa spannemål. Underrättelser, hvilka gå ända till d. 6 Maji, försäkra, att Capudan-Pascha i farvattnen omkring Chios blifvit angripen af de förändade grekiska eskadrerna, hvilka någre skatta till 130, andre till 200 fartyg, och som skyndade från Arkipelagen för att rädda Chios, hvarvid två linieskepp skola hafva blifvit upbrändt och ett skall hafva drifvit på stranden. Vid underrättelsernas afgång voro grekerne ännu sysselsatte med striden, och turkiska flottan befann sig ännu i tämmelig oordning. Capudan-Pascha hade väl låtit förstöra staden Chios, men grekerne slogos ännu förtyvilladt i bergen. Saltanen upbragt öfver grekernes djerfhet, lät uphänga sex af de rikaste Chioterne, som försmäktade i fångelse. De voro alla familjefäder. Man vill veta, att Samioterne landat i golfen vid Mykale, för att göra en diversion för Chioterne. Chorschid Pascha har, i stöd af en storherrlig till fatalismens upväckande sänd firman, utfärdat tvänne upbåd till alla vapenbara Albaneser, för att förmå dem till upbrott emot de uproriske Rajahs och de afskyvärda Moskowiterne, som äro de förste

uphofs-männen till detta upror" (Firmanens egna ord). De svarade i begynnelsen att de icke kunde lemna sitt eget land, som vore utsatt för den största fara, så länge grekiska flottan kryssade där omkring. Chorschid förnyade sedermera sin fordran; men Albaneserne aftogo nu masken, och förklarade, att de icke voro vande, att tjena i krig för intet; Porten vore dem redan skyldig 15 millioner piaster i sold; skulle de längre stå under dess fana, måste de först utbekomma deras fordran och sedan ett förskott för sex månader; penningar därtill kunde icke fela, ty Alis skatter, denna frukt af deras långa och svåra mödor, voro ju i dess händer, och det bevisste endast tarkarnes onda vilja, att icke belöna de tjänster, som gjordes dem; då man icke därtill ville använda dessa skatter. — Med Sulioterne underhandlar Chorschid Pascha om utlemnandet af en i Suli lefvande Ali-Paschas sonson, en yngling af 21 år. Ali Pascha hade öfverlemnadt denne sonson emot gisslan af fyra Sulioter, och Chorschid hotar nu de såsom gisslan gifne Sulioterne, som föllo i hans händer vid Janinas öfvergång, med martyrdöden, om Alis olyckliga sonson icke utlemnas till honom. Men Sulioterne afslogo hittills ståndagtigt hvarje summa, och skydda Alis afkomling. Chorschid-Pascha är sedan kort tid alldeles inskränkt till defensiven. — Om en ny skriftlig och officiell förklaring från Porten, att ingå i Ryska hofvets fordringar, är ännu ingen ting offentlig bekant. Reis Effendi darrar kanske för sitt hufvud, och man vågar icke utan Divanens samtycke, gifva en sådan concession, som står i motsägelse med dess skriftliga förklaring. Hvad man kan bygga på Reis Effendis mundliga yttrande af d. 8 April, skall framtiden lära. Porten har äfven förskaffat sig en ny och farlig fiende uti Paschan af Skodra, (Skutari) Mustai, som Porten förklarar för fermänli (fogefri), emedan han, hotad med ett infall i sitt eget land af Montenegrinerna, icke marscherat emot Ali. Denna mäktige Satrap öfver Öfra Albanien, är son af Kara Mustapha, som under fem års tid så utmärkt förde krig emot Saitan Selim; och befinner sig ännu i bästa styrkan af sin ålder. Enligt de senaste underrättelser från Durazzo af d. 20 April hade han bemäktigt sig staden Ochrida och de vigtiga positionerna däromkring, hvarifrån han hotar Bitolia, hufvudorten och residenset för Beglerbejen af Rumili. — Alla rykten om krig eller fred emellan Ryssland och Turkiet äro ännu allfjämt af den mest obestämda karakter, ehuru de flesta omständigheter allt mer och mer tyckas tala för frideus bibehållande.

Spanien. Då man den 15 Maji uti Congressen skulle rösta öfver berättelsens afläggande rörande rikets belägenhet, hade, såsom man trodde, alla ledamöter upstigit för att jaka, och man ville i protocollet införa, att bifallet varit enhälligt, men detta förhindrade Hr. Beltran de Lis genom den erinran, att han (allena) röstade emot antagandet. Den 16 upslästes en proposition af Hr. Oliver, Castejon och Zulneta, att en tid skulle föreläggas de corporationer, som tillhandlat sig nationalgods, inom hvilken de åter måste föryttra dem; och i förening härmed, att ingen corporation hädanefter, äfven om den ägde fördringar af staten, må få köpa sådana egendomar. Den 20:de kom utskottets proposition, att ställa landshöfdingen Hr. Martinez under anklagelse för Pontanaskubbens tillslutande, under discussion. Efter en ganska stormig session, under hvilken åhörarne på läktarne skymfade Hr. Martinez's försvarare, blef likväl propositionen, till alla välsinnades glädje, förkastad med 86 röster emot 59. — Cortes hafva beslutit, att förlänga deras session ännu en månad. Underrättelser om rebellernas besegrande i Catalonien ingå dagligen; emellertid läser en del hafva kastat sig in i bergsn. Öroligheter skola hafva utbrustit på Canarierna, där man hotas med en sjelfständighets-förklaring. Till Cadix har ankommit en convoy af 16 segel från Veraacruz och Havana med kostbara varor och tre till fyra millioner piaster, men äfven med många flyktingar.

England. Enligt contractet öfver det nya ryska lånet utfärdar ryska regeringen, för de 2,500,000 Pd. den erhåller, obligationer till belopp af 23 millioner silfverrubel, hvilka till den antagna kursen af 3 s. 1 d. komma att utgöra nära 3½ millioner Pd. St.; räntan är 5 procent, betalbar hvart half-år, antingen i London eller Petersburg, efter innehafvarnes val. Det Chileniska lånet af en million Pd. skall upptagas genom försäljningen af 10,000 obligationer, som draga 6 procent ränta. Till inlösning inrättas en sjunkande fond, och alla obligationer, som icke efter 30 års förlopp äro inlösta, skola infrias al pari. Den 31 Maji inkommo ett stort antal petitioner i underhuset, af hvilka följande äro de märkvärdigaste. Från Manchester och många andra orter, emot den i verket varande navigations-acten. Från Dundalk om en högre tull på utländskt smör. Från vissa läderberedare och läderbandlare, af innehåll, att en förminskning allena af läder-taxan icke skall bringa allmänheten någon fördel. Från några garfvarare emot uphäfvet, från andre för uphäfvan-

det af nämnde taxa; och från ännu andre om totala afskaffandet af densamma. Af åtskilliga personer emot förlängandet af Englands banks monopol, för en omkrets af 65 miles omkring hufvudstaden, hvarvid Herr Grenfell yttrade, att han icke kunde tro, att regeringen ville tillstodja banken ett monopol utöfver dess frihetsbref, då detsamma på 25 år inbragt innehafvaren 23 millioner Pd. Hr. Manning försvarade banken; dess fördelar voro på långt när icke så stora, som de hvilka tillfallit Royal-Exchange-Assecurance-Compagniet under kriget. Detta hade förökad det kapital, han själf ägde däri, med 50 procent, och utdelvit den årliga dividenden från 6 till 10 procent. Lord Londonderry erinrade om det för tidiga af närvarande discussion. Hr. Ricardo: Att publiken vid de flesta tillfällen oförsigtigt contraherat med banken; och han skulle sätta sig emot hvarje utsträckning af dess nu ägande monopol. Hr. Pearce nekade, att banken i riktigt förhållande ägde större monopol än andra banker. Hr. Monek tadlade banken strängt för de obilliga contracter, den afslutat med allmänheten; icke regeringen, som varit contrahenten för publiken, vore att tadla däruti, ty partierna voro olika; regeringen vore en unglösare, banken en ockrande penninge-lånare, hon gör vilkoren och regeringen måste väl antaga dem, och till och med tacka för dess billighet. — Den 31 Maji var det största lif i utländska stöcks. Det nya ryska lånet föll 1 procent genom speculanternes stora ifver, att begagna gårdagens stigande för att nå så afyttra; men det contraherande huset vägrade, att sälja under 84. — Chileniska lånet steg fulla 5 procent, och står nu till 76½, hvartill löga är att erhålla; detta är den bästa handel, som länge varit i stocks rörelsen.

Brasilien. Innevånarne begynner nu att ange statens bestånd såsom mera försäkradt, än någon annars i Södra Amerika. Hvad som sker och skedd, tyckes befästa Brasiliens moraliska och fysiska styrka. Prinsens sannolikt i Rio Janeiro blifvande residence, såsom regeringens öfverhufvud; inkallandet af provinsernas procuradores, för att tjena honom till Geheimeråd; hans tilltänkta resa i det inre, till Santos, S. Paulo, Villarica, S. Joao del Rei och tillbaka genom Espiritu Santo, hvilket måste göra honom ännu mera älskad, allt tyckes vara beräknadt, att med fasthet möta allt hvad som kan komma från Lisabon.

COURIEREN

Thorsdagen den 20 Junii.

Huruledes Statsverket kan komma att betala böter för Knut Pehrsson i Fröåsa, samt huruledes beslut kunna gifvas utan contrasignant.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållit i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol,

Måndagen den 20 Augusti 1821.

Närvarande:

Justitiæ-Råden: POPPIUS.
TORÉN.
FRIBERRE KURCK.
PETERSSON.
Grefve STRÖMFELDT,
SYLVANDER.
ÖRBBOM.

S. D. Tillförordnade Föredraganden Protocolls-Secreteraren Nordenstolpe föredrog i underdånighet: den af Öfver-Jägmästaren i Linköpings Län J. Forsbeck i underdånighet gjorde ansökning, att sedan Gästgifvaren Knut Persson i Fröåsa, genom Kongl. Maj:ts Utslag den 6 Julii 1820, undfått estergift af Kongl. Maj:ts och Kronans, samt Häradets andelar uti de böter, Etthundrade Femtio R:ä Banco, hvartill han, i anledning af Landt-Jägmästaren L. M. Österdahls åtalau för åverkan af Sjuttiofem stycken Ekar, 3 ägorne till Kronoskatte-hemmanet, Gästgifvare-gården Fröåsa, blifvit af Götha Hofrätt, genom Utslag af den 24 Mars sistledit år, fälld, samt Sökanden, hvilken redan upburit Kongl. Maj:ts och Kronans andel i berörde böter, såsom en vid Öfver Jägmästare-tjensten anslagen löne-förmån, i stöd af högstberörde nådiga Utslag, är vorden ålagd, att nämnde andel i böterne till den pligtfällde återbetala; Kongl. Maj:ti, i anseende till anförde förmente bevekande omständigheter, måtte täckas af gunst och nåd tillåta, att Sökanden må utaf allmänna medel derföre undfå ersättning.

Ahördes.

Som fråga, till hvad belopp böter hos den Sakfällde skola utgå, ej kan anses ovilkorligen af-

gjord innan underdånig ansökning om den nåd, hvares utöfning är Kongl. Maj:ti förbehållen, blifvit i nåder pröfvad; och i detta mål inträffade, att Kongl. Maj:ti af nåd estergifvit ej mindre Häradets, än Dess och Kronans andelar i de Knut Persson i Fröåsa ådömde böter; så ansåg Högste Domstolen sig icke äga anledning, att å denna underdåniga ansökning tillstyrka bifall.

Anmäles i underdånighet.

In fidem Protocolli
CARL ANT. KOCK.

Rätteligen utdragit utur det i Kongl. Maj:ts Justitiæ-Revisions Expedition förvarade Original-Protocoll, betygat
LARS CRONHOLM,
Secreterare.

Därpå afgick från Finance-Expeditionen efterföljande bref till Stats-Contoret:

CARL JOHAN &c.

Sedan W:ri, i anledning af Öfver-Jägmästaren i Linköping Län J. Forsbecks underd. ansökning, till honom i nåder anslagit en summa af Femtio R:ä., såsom ersättning för kronans andel af böterna uti ett mot Gästgifvaren Knut Persson i Fröåsa anhängigt gjordt och af Oss afdömdt skogsåverkans-mål, hvilken andel bemälte Öfver-Jägmästare såsom en till tjänsten hörande lönförmån upburit men genom Wårt nåd. Utslag blifvit ålagd att återbetala till den pligtfällde, som deraf erhållit estergift; Så vilje W:ri härmed hafva Eder i nåder anbefallt att förberörde Femtio R:ä. af extra utgifts medlen anordna och till Wår Befallningshafvande i Linköpings Län öfversända, för att, derest Knut Persson i Fröåsa ej af Forsbeck redan återfått den erlagda bötes-andelen, Knut Persson tillställas, men eljest till Forsbeck öfverlemnas. —
Stockholms Slott d. 21 Nov. 1821.

CARL JOHAN

SKOGMAN.

Här ser man således, huru Knut Pehrssons böter blifvit betalade af extra utgiftsmedlen. Detta behöfver inga commentarier, och vi vilja ei eller

